

ROMAN URANJEK: across the universe

Kurátorok: Molnár Ani és Dr. Balogh Imre

A kiállítást megnyitja: Dr. Balogh Imre

Megnyitó: 2025. október 8., szerda, 18:00

Megtekinthető: 2025. október 9. – november 29.

Az **am projects** őszi szezonját Roman Uranjek (1961–2022) szlovén művész emlékkiállítása nyitja meg, párhuzamosan Radenko Milak egyéni kiállításával a Molnár Ani Galéria fő kiállítóterében. A két művészt évtizedes barátság és művészeti együttműködés fűzte össze, és közös kiállításuk volt a Galériában 2019-ben.

Az **am projects**-ben látható *across the universe* című kiállítás Roman Uranjek által az IRWIN művészeti kollektíva keretében készített alkotásokból, valamint Uranjek saját, független alkotásaiból válogatott. A kiállítás számos darabja most először látható Magyarországon.

Uranjek művészeti gyakorlata mélyen gyökerezik azokban a történelmi, politikai és kulturális fejleményekben, amelyek a jugoszláv művészeti életet és a korábbi határain belül létrejövő független országok művészeti szcénáját formálták. Sok keleti blokkbeli nemzettel ellentétben Jugoszlávia el nem kötelezett státusza nagyobb kulturális cserét tett lehetővé a Nyugattal, miközben továbbra is szocialista kormányzás alatt létezett. Ez egy olyan hibrid környezetet teremtett, ahol a művészek kritikusan viszonyultak mind a nyugati modernizmushoz, mind a szocialista ideológiához. Az egyik kulcsfontosságú megkülönböztető jegy az ideológiával való dialektikus kapcsolat volt: a szocialista értékek nyílt elutasítása helyett a jugoszláv művészek gyakran használtak iróniát, paródiát és konceptuális stratégiákat a hatalom, a reprezentáció és az identitás mechanizmusainak megkérdőjelezésére. Ez az ambivalencia tette műveiket erősen visszhangra találóvá a politika és az esztétika metszéspontjáról szóló kortárs vitákban.

Az 1980-as években, ahogy Jugoszlávia a válság felé haladt, a Neue Slowenische Kunst (NSK) provokatív kollektívaként jelent meg a radikális alternatív művészeti színtéren, amely egyesítette a Laibach zenei csoportot, a Scipion Nasisce Sisters színházi kollektívát és az IRWIN vizuális művészeti csoportot.

Az NSK kisajátította a totalitárius esztétika szimbólumait, újra kontextusba helyezve azokat, hogy feltárja, hogyan manipulálja az ideológia a kollektív emlékezetet és a nemzeti identitást. Továbbá, az 1990-es években az NSK „időállamnak” nyilvánította magát – egy terület nélküli fogalmi nemzetnek, egy kollektív projektnek, amely

kurátorokat, aktivistákat és művészeket vont be világszerte, átalakítva az NSK-t egy szlovén avantgárd jelenségből egy nemzetközi együttműködési hálózattá. Az IRWIN, mint vizuális művészeti ág, a retró elvet követve festészetet, ikonográfiát, installációkat és performanszokat alkalmazott, amely a művészettörténet lineáris narratíváit kérdőjelezte meg azáltal, hogy az avantgárd ikonográfiát új konstellációkba újrahasznosította. A már létező képek, stílusok, szimbólumok használata/újrafelhasználása/újraértelmezése a művészettörténet kritikai vizsgálatának módszereként szembeállította a nyugati modernizmus kánonját a fiktív „kelet-európai modernizmus” „retro-avantgárdjával”. Ezek a csoportok együttesen kritikai ironiát vittek a művészetbe, a szabadság korlátait vizsgálva mind a szocializmus, mind a kapitalizmus idején, és továbbra is befolyásosak a nacionalizmusról, a kollektív szerzőségről és az intézmények szerepéről szóló kortárs vitákban.

Roman Uranjek, az IRWIN és az NSK társalapítója, aki saját egyéni művészeti gyakorlatot is folytatott, kulcsszerepet játszott a szlovén és a regionális művészeti színtér alakításában, különféle együttműködések elősegítésével. Gyakran dolgozott feltörekvő szlovén művészekkel mentorként és munkatársként, a horizontális párbeszédet hangsúlyozva a hierarchikus tanítás helyett. Bár személyes napi rituáléként fogant, Uranjek napi kereszttrajzai és kollázsai más művészekkel való együttműködések keretévé is váltak. Az ilyen típusú együttműködések legmaradandóbb és legkiemelkedőbb darabjai a Radenko Milakkal közös „Dates” projektjük volt.

A művész 2002-től haláláig dolgozott „At Least One Cross a Day” (Legalább egy kereszt naponta) sorozatán. Ebben a monumentális, folyamatosan bővülő projektben a kereszt változatos művészi eszközökkel és különböző kontextusokban jelenik meg, újraértelmezve annak jelentésrétegeit. Uranjek keresztmunkái tágabb európai aggodalmakra reagálnak: az emlékezetéről, a traumáról, a történelemről, a vallásról, a nacionalizmusról, a médiában megjelenő képekről. Azzal, hogy egy minimalista, de jelentéssel telített jelet (a keresztet) használ kollázsokként/intervenciókként több ezer mediaképen (gyakran rétegezve, átalakítva, átkeretezve), egyfajta személyes naplót hoz létre, amely egyetemes rezonanciával bír. Az **am projects** jelenlegi kiállításán különös hangsúlyt kapnak Uranjek jellegzetes kereszt motívummal átszőtt művei.

Roman Uranjek művészete a kollektív és egyéni emlékezet, a történelmi kontextus és a kortárs reflexió közötti párbeszédre összpontosított. A kiállítás nemcsak a közép-európai neoavantgárd és a kelet-európai modernizmus egyik jelentős alakjának állít emléket, hanem lehetőséget ad a hazai közönségnek is, hogy életművének korábban nem látott részeit új perspektívából fedezze fel.

ROMAN URANJEK: across the universe

Curators: Ani Molnár and Dr. Imre Balogh

Opening speech: Dr. Imre Balogh

Vernissage: 8 October 2025, 7 PM

On view: 9 October – 29 November 2025

The autumn season of **am projects** will open with a memorial exhibition of Slovenian artist Roman Uranjek (1961–2022), parallel to the solo show of Radenko Milak in Ani Molnar Gallery's main exhibition space. The two artists had a decade-long friendship and artistic collaboration, and had joint exhibition in the Gallery in 2019.

The exhibition '*across the universe*' on view in **am projects** is from selected works prepared by Roman Uranjek in the framework of the IRWIN artist collective, as well as Uranjek's own, independent works. Several pieces in the exhibition are being shown in Hungary for the first time.

Uranjek's artistic practice is deeply rooted in the historical, political and cultural developments that shaped the artistic scene in Yugoslavia and the independent countries emerging within its former boundaries. Unlike many Eastern Bloc nations, Yugoslavia's non-aligned status allowed for greater cultural exchange with the West while still existing under socialist governance. This produced a hybrid environment where artists engaged critically with both Western modernism and socialist ideology.

One key differentiator was the dialectical engagement with ideology: rather than rejecting socialist values outright, Yugoslav artists frequently used irony, parody, and conceptual strategies to question the mechanisms of power, representation, and identity. This ambivalence has made their works resonate strongly in contemporary debates on the intersection of politics and aesthetics.

In the 1980s, as Yugoslavia moved towards crisis, Neue Slowenische Kunst (NSK) emerged in the radical alternative art scene as a provocative collective uniting the music group Laibach, the theatre collective Scipion Nasisce Sisters, and the visual art group IRWIN.

NSK appropriated the symbols of totalitarian aesthetics, re-contextualizing them to expose how ideology manipulates collective memory and national identity. Further on, in the 1990s NSK declared itself a "state in time"—a conceptual nation without territory, a collective project which involved curators, activists, and artists globally,

transforming NSK from a Slovenian avant-garde phenomenon into an international network of cooperation.

IRWIN, as the visual arts wing, employed painting, iconography, installations and performances following the retro principle which challenged linear narratives of art history by recycling avant-garde iconography into new constellations. The use/reuse/re-appropriation of already existing images, styles, symbols as a method of critical examination of art history, contrasted the canon of Western modernism with the "retro-avantgarde" of fictitious "Eastern European modernism". Together, these groups injected critical irony into art, interrogating the limits of freedom under both socialism and capitalism, and remain influential in contemporary discussions on nationalism, collective authorship, and the role of institutions.

Roman Uranjek, the co-founder of IRWIN and NSK, following also an individual artistic practice of his own, was a key figure in shaping the Slovene and regional art scene by fostering various collaborations as well. He often worked with emerging Slovenian artists as a mentor and collaborator, emphasizing horizontal dialogue rather than hierarchical teaching. While conceived as a personal daily ritual, Uranjek's daily cross drawings and collages also became a framework for collaborations with other artists. The most enduring and notable of this type of co-operation were their "Dates" project together with Radenko Milak.

The artist worked on his series "At Least One Cross a Day" from 2002 until his death. In this monumental, constantly expanding project, the cross appears with diverse artistic means and in different contexts, reinterpreting its layers of meaning. Uranjek's cross-works speak to broader European concerns: about memory, trauma, history, religion, nationalism, imagery in media. His way of using a minimal but loaded sign (the cross) as collages/interventions on thousands of media images (often layered, altered, reframed), creates a kind of personal diary with a universal resonance. In the current exhibition in **am projects**, special emphasis is placed on Uranjek's artworks interwoven with the characteristic cross motif.

Roman Uranjek's art was focusing on the dialogue between collective and individual memory, historical context and contemporary reflection. The exhibition not only commemorates one of the significant figures of Central European neo-avantgarde and Eastern European modernism, but also provides the domestic audience with the opportunity to discover previously unseen parts of his oeuvre from a new perspective.